

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

SSN Paweł Kołodziejcki

po rozpoznaniu w Izbie Karnej,
na posiedzeniu w dniu 9 września 2025 r.,
odwołania sędziego Sądu Rejonowego w Myszkowie,
od postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie
z dnia 20 czerwca 2024 r., sygn. VII Ka 228/24
w przedmiocie wytknięcia uchybienia polegającego na oczywistej obrazie
przepisów prawa,
na podstawie art. 40 § 2b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów
powszechnych (Dz.U. z 2024 r., poz. 334 t.j.),

p o s t a n o w i ł:

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie

Paweł Kołodziejcki

Igor Zgoliński

Marek Siwek

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 czerwca 2024 r., sygn. VII Ka 228/24, Sąd Okręgowy w Częstochowie wytknął uchybienie Sądowi Rejonowemu w Myszkowie orzekającemu jednoosobowo w składzie sędziego Sądu Rejonowego w Myszkowie X. Y. związane z rozpoznawaniem sprawy skazanego Ł. R., sygn. II K 331/22, polegające na oczywistej i rażącej obrazie przepisów:

1. art 374 § 1 k.p.k. - prowadzenie postępowania w sprawie w sytuacji wysyłania zawiadomień o terminie rozprawy na niewłaściwy adres skazanego, co naruszyło jego prawo do obrony,
2. art. 572 k.p.k., art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. - brak rozstrzygnięcia co do wszystkich skazań i brak umorzenia postępowania co do kar niepołączonych, co naruszało zakres powagi rzeczy osądzonej wyrokiem łącznym,
3. art. 366 § 1 k.p.k., art. 410 k.p.k. - niewyjaśnienie istotnych okoliczności sprawy poprzez niezapoznanie się z aktami spraw stanowiących podstawę orzekania w przedmiocie kary łącznej, co skutkowało wydaniem rażąco niesprawiedliwego wyroku w zakresie zastosowania art. 87 § 1 k.k.,
4. art. 577 k.p.k. - brak zaliczenia kar wykonanych na poczet kary łącznej.

Od tego orzeczenia sędzia Sądu Rejonowego w Myszkowie X. Y., stosownie do art. 40 § 2 a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej p.u.s.p.), wniosła odwołanie, w którym zarzuciła:

1. obrazę prawa procesowego, mającą istotny wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, tj. art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., stanowiącą bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia poprzez nienależytą obsadę sądu,
2. obrazę prawa, tj. art. 40 § 1 w zw. z art. 107 § 1 p.u.s.p. poprzez jego niewłaściwą wykładnię i uznanie, że obwiniona dopuściła się oczywistej i rażącej obrazę przepisów prawa, podczas gdy wykładnia językowa i systemowa wskazanych przepisów wskazuje, że na gruncie niniejszego przypadku taka sytuacja nie zaistniała, z uwagi na prawidłowe zastosowanie art. 87 § 1 k.k.,
3. obrazę art. 40 § 1 w zw. z art. 107 § 1 p.u.s.p. poprzez niezasadne zakwalifikowanie niezawinionych doręczeń na nieaktualny adres skazanego za oczywistą i rażącą obrazę prawa, która miała skutkować zniesieniem osobistego prawa do obrony skazanego, poprzez wyłączenie możliwości udziału w czynnościach sądu, podczas gdy prawidłowe ustalenia faktyczne prowadzą do wniosku, że skazany intencjonalnie przy każdej czynności postępowania karnego, zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, rozpoznawczego, odwoławczego i wykonawczego podawał inny adres dla doręczeń, nie informując o tym organów procesowych kierujących

wcześniejszym etapem postępowania, czym dążył do utrudnienia postępowania,

4. obrazę art. 40 § 1 w zw. z art. 107 § 1 p.u.s.p. poprzez niezasadne uznanie na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, że w sprawie doszło do oczywistej i rażącej obrazę prawa w postaci zignorowania dyspozycji z art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k., podczas gdy wyrażona art. 410 k.p.k. dyrektywa nakazuje sądowi orzekanie na podstawie wszystkich okoliczności ujawnionych na rozprawie, a norma wynikająca z art. 366 k.p.k. wyraża jedynie dyrektywę dochowania należytej staranności w wyjaśnianiu okoliczności, które na podstawie aktualnego stanu sprawy, sąd uzna za istotne, a ich brak w świetle poczynionych ustaleń nie budzi wątpliwości, przez co uznać należy, że sąd poprzez orzekanie zgodne z brzmieniem § 299 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 roku Regulamin urzędowania sądów powszechnych na podstawie dokumentów uzasadniających istnienie przesłanek do wydania wyroku łącznego (w postaci odpisów wyroków opatrzonych klauzulą prawomocności z informacją o odbyciu kar, danymi o karalności i innymi dokumentami niezbędnymi do wydania wyroku łącznego), dochował należytej staranności i rzetelności orzeczniczej,
5. obrazę prawa materialnego - art. 87 § 1 k.k., poprzez jego niewłaściwą wykładnię i uznanie, że sąd, w toku postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, nie mógł połączyć kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności, co skutkowało wydaniem wyroku „rażąco niesprawiedliwego”, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu, w oparciu o przywołaną wykładnię ujawnioną w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r. w sprawie o sygn. P20/17 i Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2023 r. w sprawie o sygn. II KK 439/23 nie zakazuje sądowi, w oparciu o okoliczności danej sprawy (tak jak w sprawie o wyrok łączny dot. Ł. R. sygn. sprawy II K 331/22 - dokonania połączenia kar jednostkowych pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, poprzez wymierzenie kary pozbawienia wolności, lecz zobowiązuje sąd do samodzielnego zbadania przesłanek połączenia

kary ograniczenia wolności z karą pozbawienia wolności, co sąd w sprawie wskazanej wyżej uczynił, orzekając w oparciu o rozwiązanie przewidziane w art. 87 § 1 k.k., karę łączną pozbawienia wolności, w oparciu o dane sprawy o sygnaturze II K 331/22 oraz z karty karnej (5 skazań),

6. obrazę prawa materialnego - art. 40 § 1 w zw. z art. 107 § 1 p.u.s.p., poprzez niezasadne uznanie, że w sprawie na skutek naruszenia art. 366 § 1 k.p.k., art. 410 k.p.k. i w konsekwencji niezapoznania się z aktami spraw stanowiących podstawę orzekania w przedmiocie kary łącznej, doszło do wydania rażąco niesprawiedliwego wyroku w zakresie zastosowania art. 87 § 1 k.k. w sytuacji, gdy zarówno judykatura, jak i doktryna, zgodnie uznają, że znamię „rażąca” odnosi się do skutków obrazy przepisów prawa, które muszą implikować stan, w którym popełniony błąd naraża na szwank prawa i istotne interesy stron (innych osób biorących udział w postępowaniu) albo powodować szkodę, kiedy w analizowanym przypadku, na skutek wniesienia apelacji, doszło do wyeliminowania wyroku z obrotu prawnego, przez co nie wywołał negatywnych skutków dla skazanego.

Podnosząc powyższe uchybienia skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie było zasadne. W pierwszej kolejności przedmiotem oceny należało uczynić zarzut zawarty w pkt 1 środka odwoławczego, wskazujący na wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu. Skarżąca wywiodła ją z faktu, że w składzie sądu, który wydał zaskarżone postanowienie zasiadał sędzia Sądu Okręgowego X.1 Y.1, powołany z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Rady Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Odwołując się do ugruntowanej przez dziesięciolecia linii orzeczniczej Sądu Najwyższego wskazać trzeba, że nienależyta obsada sądu zachodzi wtedy, gdy skład sądu orzekającego w konkretnej sprawie jest różny od tego, który jest przewidziany w ustawie do rozpoznawania spraw określonej

kategorii, w sądzie danego szczebla i w określonym trybie (zob. uchwała SN z dnia 20 listopada 1997 r., I KZP 30/97, a także postanowienia SN np.: z dnia 8 marca 2022 r., III KK 524/21, z dnia 30 kwietnia 2025 r., IV KK 114/25). W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy zaakcentował to, że problem należytej obsady ze względu na częstotliwość sytuacji, w której może on powstać, jak i ze względu na doniosłe skutki procesowe ewentualnego nieprzestrzegania tej obsady należy do tych problemów, które powinny być bardzo precyzyjnie i jednoznacznie rozumiane w praktyce. Obecnie wiadome jest, że ten postulat nie zawsze jest realizowany, niemniej jednak istnieje zgodność co do tego, że brak jest podstaw do przyjęcia a priori, iż każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie wzięcia udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Skutkuje to tym, że konieczne jest wykazanie in concreto w powiązaniu z okolicznościami danej sprawy, iż z uwagi na dające się zidentyfikować okoliczności związane z powołaniem danego sędziego do sądu, istnieją tego rodzaju wątpliwości, które implikują uznanie sądu w składzie którego zasiada taki sędzia za sąd nienależycie obsadzony (zob. np. postanowienia SN: z dnia 18 listopada 2020 r., IV KK 290/20, z dnia 26 marca 2025 r., III KK 41/25, z dnia 14 maja 2025 r., II KK 440/23, z dnia 5 czerwca 2025 r., V KS 16/25). Wspomnieć tu można również o powołanych przykładowo przez skarżącą judykatach TSUE i ETPCz, pozostawiających ocenę omawianej materii sądom krajowym w indywidualnym orzecznictwie. Natomiast rozważania dotyczące Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w sposób zasadniczy odbiegały od realiów niniejszej sprawy, w której orzeczenie zostało wszak wydane przez sąd okręgowy, a nie powyższy organ. W nawiązaniu do supozycji zawartych odwołaniu nie było więc żadnych racjonalnych przesłanek do zaktualizowania się wątpliwości w odniesieniu ścieżki zawodowej sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie X.1 Y.1. Z pewnością argumentem przemawiającym za ich istnieniem nie był, skądinąd nierzadki wśród sędziów fakt powołania na stanowisko komisarza wyborczego. Czynione w tej materii rozważania mieściły się co najwyżej w kategoriach spekulacji, w żadnym razie nie czyniąc zadość obowiązkowi wykazania ścisłej relacji pomiędzy powołaniem

sędziego do pełnienia urzędu, a potencjalnym ryzykiem braku obiektywizmu w rozpoznaniu przedmiotowej sprawy. Tym bardziej nie implikowała takich podstaw rzetelna, merytoryczna ocena procedowania zaprezentowana w zaskarżonym postanowieniu.

Odnosząc się do dostrzeżonych przez Sąd Okręgowy w Częstochowie uchybień, nie można było podzielić zapatrywań jakoby nie wpisywały się one w kryteria określonej w art. 40 § 1 p.u.s.p. „oczywistej obrazy przepisów”. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że powyższa podstawa tzw. wytyku orzeczniczego kładzie akcent na przypisanie decydującego znaczenia elementom obiektywnym. Wytknięcie można stosować, gdy oczywiste uchybienie (bezsportny błąd w stosowaniu prawa) ma pewien stopień wagi i znaczenia zarówno dla rozpoznawanej sprawy, jak i praktyki w innych sprawach (zob.np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., II KO 22/21). Ten ciężar gatunkowy oceniany jest w odniesieniu do konkretnego, wadliwego procedowania i nie umniejsza czy dezaktualizuje go fakt, że finalnie orzeczenie zostało w postępowaniu odwoławczym skorygowane. Nie zaciera to bowiem tych aspektów, które należało poddać ocenie z punktu widzenia powyższego unormowania. Choć ostatecznie doszło do wydania orzeczenia kasatoryjnego oraz następczego w postaci umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, to nie sposób nie dostrzec związku przyczynowego pomiędzy procedowaniem przez skarżącą, a naruszeniem interesu procesowego strony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Odnosząc się do kolejno stwierdzonych w zaskarżonym orzeczeniu uchybień - należało zgodzić się z ich oceną wyrażoną w zaskarżonym postanowieniu, jako rażących i mających oczywisty charakter. Nie może budzić wątpliwości obraza art. 572 k.p.k. poprzez widoczny już *prima facie* brak rozstrzygnięcia co do całokształtu przedmiotu procedowania, a więc wszystkich skazań. Procesowe konsekwencje rzutujące na doniosłość tego zaniechania zostały precyzyjnie określone w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, a skarżąca z nimi nie polemizowała. Z akt sprawy w sposób niebudzący wątpliwości wynika również, że procedowanie w przedmiocie wyroku łącznego odbywało się w większości bez akt poszczególnych spraw, a jedynie na podstawie kopii orzeczeń oraz danych o

karalności. Nie usprawiedliwia tego rodzaju postąpienia powołanie się na treść art. 299 § 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Przepis powyższy określa bowiem tyle, że do sprawy dołączyć należy dokumenty, z których wynika, że zachodzą podstawy do wydania wyroku łącznego. Zgodnie z art. 366 § 1 i art. 410 § 1 k.p.k. rolą sądu jest dążenie do wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, co w przypadku wyroku łącznego z reguły wymaga zapoznania się z aktami stanowiącymi podstawę orzekania. Chodzi bowiem niejednokrotnie o odległe czasowo skazania, które w toku postępowania wykonawczego mogą przecież ulegać znaczącym modyfikacjom, w sposób zasadniczy oddziałującym na warunki orzekania kary łącznej. W wyniku tak rażącego zaniechania wyrok łączny zapadł przy braku zapoznania się z historią wykonywania kar, a w konsekwencji z oczywistą i rażącą obrazą prawa, należycie wykazaną z uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Orzeczenie bowiem zapadło w sposób nieuwzględniający faktu, że jedna z połączonych kar pozbawienia wolności została wykonana w systemie dozoru elektronicznego przed wydaniem wyroku łącznego, druga zaś (kara ograniczenia wolności) była przez skazanego wykonywana. Jednocześnie wskazane braki aktowe nie pozwoliły na przyjęcie właściwego adresu dla doręczeń. Skutkowało to kolejnym uchybieniem – obrazą art. 374 § 1 k.p.k., tj. procedowaniem bez obecności skazanego i bez jego prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy. Notabene stanowiło ono podstawę do przywrócenia terminu do wniesienia w sprawie apelacji. Nie znajdują więc racji bytu argumenty skarżące, że skazany stosował obstrukcję procesową podając różne adresy w sytuacji, w której z brakujących akt wynikało, że wskazał kuratorowi dokładne dane kontaktowe, w tym aktualny adres. Skoro Sąd Okręgowy w Częstochowie, przy dysponowaniu kompletnym materiałem aktowym, nie miał problemu w ustaleniu właściwego miejsca zamieszkania skazanego, to - przy zachowaniu reguł rzetelnego procesu – nie miałby w tym żadnych przeszkód również i sąd meriti. Za polemikę uznać należało rozważania czynione na kanwie art. 87 § 1 k.k. Sąd Okręgowy w Częstochowie mając na względzie treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego (P 20/17) objaśnił jego znaczenie dla interpretacji reguły łączenia kar i wykazał brak stosownej refleksji w tej materii, skutkującej finalnie obrazą prawa materialnego. W

zakres uchybień (art. 577 k.p.k.) wpisywał się również brak dokonania zaliczeń na poczet kary łącznej w sytuacji, w której jedna z połączonych kar (pozbawienia wolności) została wykonana w całości, natomiast kara ograniczenia wolności była wykonana częściowo oraz podejmowanie dalszych wadliwych korekt orzeczenia w tej materii. W ujęciu całościowym dawało to wszystko obraz całego ciągu uchybień w zakresie kompetentnego procedowania w przedmiocie wyroku łącznego. Ocena tych uchybień w aspekcie art. 40 § 1 p.u.s.p. została dokonana przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sposób właściwy.

Kierując się powyższymi zapatrywaniami, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[r.g.]

Paweł Kołodziejski

Igor Zgoliński

Marek Siwek